

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vidéki könyvtárak állami segélyezése. A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének a múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsával egyetértőleg tett előterjesztésére a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi július hó 18-ikán 48.037. sz. a. kelt rendeletével az 1904. évi állami javadalomból a főfelügyelőség hatáskörébe tartozó könyvtárak részére a következő rendes évi segélyeket engedélyezte: az *alsókubini* Csaplovits-könyvtárnak a rendezési munkálatok folytatására 600 koronát, az *aradi* Kölcsey-egyesület múzeumának a könyvtár szükségleteire 1400 koronát, a *besztercebányai* városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 400 koronát, a *budapesti* könyvtár-egyesület budai központi könyvtárának könyvbeszerzésekre 800 koronát, a *debreczeni* ev. ref. főiskolának könyvtára szükségleteire 1600 koronát, az *eperjesi* ág. ev. főiskolának könyvtára szükségleteire 800 koronát, a *győri* városi könyvtárnak könyvbeszerzésekre 400 koronát, a *halasi* ev. ref. főgimnáziumnak könyvtára szükségleteire 800 koronát, a *hódmezővásárhelyi* ev. ref. főgimnáziumnak könyvtára szükségleteire 800 koronát, a *hontvármegyei* múzeum-egyesület *ipolysági* múzeumának a könyvtár szükségleteire 200 koronát, a *kassai* városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 2000 koronát, a *kecskeméti* városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 500 koronát, a *losonci* városi könyvtárnak könyvbeszerzésekre 400 koronát, a *lőcsei* ág. ev. egyháznak könyvtár-szükségleteire 600 koronát, a *máramarosszigeti* ev. ref. lyceumnak könyvtára szükségleteire 1600 koronát, a *nagybányai* városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 400 koronát, a *negyenyedi* Bethlen-kollégiumnak a könyvtár szükségleteire 800 koronát, *Nyitra* vármegye múzeumának a könyvtár szükségleteire 1000 koronát, a *pozsonyi* városi könyvtárnak könyvbeszerzésekre 1600 koronát, a *selmeczbányai* városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 400 koronát, a *sepsiszentgyörgyi* Székely Nemzeti Múzeumnak a könyvtár szükségleteire 600 koronát, a *szatmári* Kölcsey-kör múzeumának a könyvtár szükségleteire 400 koronát, a *szegedi* Somogyi-könyvtár és városi múzeumnak a könyvtár szükségleteire 1600 koronát, Tolna vármegye *szegárdi* múzeumának a könyvtár szükségleteire 500 koronát, a *vasvármegyei* kultur-egyesület *szombathelyi* múzeumának a könyvtár szükségleteire 500 koronát, a *verseczyi* városi könyvtárnak könyvbeszerzésekre 500 koronát, a *veszprémvármegyei* múzeumnak a könyvtár szükségleteire 800 koronát. A könyvtári célokra engedélyezett

1904. évi rendkívüli állami segélyek a következők : az *alsó-kubini* Csaplovits-könyvtár épületére 30.632 kor. segély 2. részlete 5000 kor., a *budapesti* könyvtár-egyesület könyvtárának bútorozására 5000 kor. segély 3. részlete 1000 kor., a *miskolczi* nyilvános könyvtár épületére 20.000 kor. segély 2. részlete 2000 kor., a *pápai* ref. kollegium könyvtárának az anyagában észlelhető hiányok pótlására 6000 kor. a *pozsonyi* városi közkönyvtár berendezésére 40.000 kor. segély 4. részlete 4000 kor.

A nagyenyedi Bethlen-kollégium könyvtárát a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, f. évi május hó 21-ikén 42.246 sz. a. kelt. rendeletével felvette az állami felügyelet alatt álló közgyűjtemények sorába

Az eperjesi ág. ev. kollégium könyvtárát a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, f. évi június hó 7-ikén 42.694 sz. a. kelt. rendeletével felvette az állami felügyelet alatt álló közgyűjtemények sorába.

A kolozsvári egyetem könyvtárépületének tervpályázata f. é. augusztus havában dönt el s a pályázatban részt vett 9 pályatervet egy hétig szemlélhette az érdeklődő közönség a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében. Noha a pályaművek egyike sem alkalmas, a jury jelentése szerint, a közvetlen kivételre, a viszonylag legjobbaknak mégis kiadták a három díjat, a hogy ezt a pályázati feltételek megkivánták. Az első díjat *Orth Ambrus* és *Somló Emil* műépítők nyerték el, mint a kiknek műve leginkább felel meg a programban kikötött feltételeknek, úgy a helyiségek sorrendje és száma, mint térfogata tekintetében. A minden oldalról szabadon álló épület középtengelyében fekszik egymás fölébe helyezve, a népkönyvtár s az egyetemi könyvtár olvasóterme : amaz az alagsorban, emez az első emeleten. A telek esésének ügyes kihasználása folytán a népkönyvtár belső magassága 9 m., térfogata 390 m³ s a kétoldalas közvetlen világítás következtében három ötdrészre nappal mesterséges világítás nélkül is használható. Az egyetemi olvasóterem centrális elrendezésű, 11 m magas és 234 m² területtel bír ; előtte az első emeleten tágas hely van a ruhatárnak, melytől jobbra a könyvtári kezelőhelyiség, balra pedig a hírlapolvasóterem talált helyet egyenkint 280 m²-nyi belső felülettel. Az összes helyiségek jól függnek össze egymással, könnyen áttekinthetők és hozzáférhetők. Nagy előnye, hogy a könyvtári termekhez az olvasótermen, kezelő- és hírlapolvasóhelyiségen át férhetünk s hogy az összes termék oldalablakokkal jól meg vannak világítva. Ellenben kifogásolható, hogy az igazgató és I. ór lakása a főépületbe szorult, bár teljesen elkülönítve a többi helyiségektől, mivel a második emeleten ezeken kívül semmi sincs s a közlekedés közvetlen bejárókkal bíró lépcsőkön történik ; továbbá, hogy az elülső két udvarba kocsival nem lehet bejutni, a mi pl. hótakarítás szempontjából okvetlenül szükséges, tűzvész esetén pedig könnyen végzetessé lehet. Kár az is, hogy az épület külső kiképzése, a belső symmetria folytán, a kellő monumentális jelleget nélkülözi. A költségeket a tervezők 1.522,100 koronára teszik. — A második díjat *Korb Flóris* és *Girgl Kálmán* közös terve nyerte el, melynek az az előnye, hogy sarokmegoldást kísérelvén meg, a lakásokat és repositoriumokat a főépülettől elkülönítve, az oldalszárnnyakon helyezi el. Hátránya, hogy az olvasóterem mintegy el van szigetelődve, s

a szükséges mellékhelyiségekkel csak a kellő megvilágítás rovására köthető össze, a mint ez pl. a baseli könyvtári épületnél is tapasztalható. Így azután sem méretekben, sem világítás tekintetében nem elégíti ki várakozásunkat úgy a hírlapoltvasó, mint az újdonságok terme s a kissé félreeső tanári dolgozó. Nem elégít ki továbbá az alagsorban elhelyezett népkönyvtár 4 méteres belmagassága, valamint pinczeszerű, sötét előcsarnoka sem. Az is kifogásolható, hogy az *Erdélyi Múzeum* kéziratári helyiségei s a családi levéltárak a második emeletre szorultak. A repositoriumok elhelyezése jó ugyan, de kissé távol esik az olvasótól. A csinos *façade*-ú épület költségeit 1,166.366 koronában állapítják meg a tervezők. — A harmadik díjjal kitüntetett terv *Sebestyén Artur* munkája és szabadon álló épülecsoportot mutat, melynek tagjai kissé lazán helyezkednek el a centrális lépcsőház körül. E dispositióból folyik, hogy az összetartozó helyiségek túlságosan szétarabolódnak, hogy az olvasóterem, előcsarnok és ruhatár világítása elégtelen s hogy a repositoriumok két különvált csoportra oszlanak. Hiba az is, hogy a lakások a főépület tömegében vannak elhelyezve. Homlokzati kiképzése egyszerű s monumentális, bár egyes részleteiben néha nehézkes. A költségeket 1,300,898 koronával irányozza elő a tervező. E díjazott munkákon kívül, mint egyes részleteiben figyelmet érdemlő kísérleteket 1000–1000 koronáért *Villányi és Hajós*, továbbá *Láng Adolf* terveit is megvette a miniszter. — *ly* —

A brüsszeli Korvin-missale leírása a brüsszeli kir. könyvtár kézíratainak katalógusában. A brüsszeli kir. könyvtár kézíratainak katalógusában (Catalogue des Manuscrits de la bibliothèque royale de Belgique par J. van den *Gheyn*, S. J. conservateur à la section des Manuscrits. Tome I. Ecriture sainte et Liturgie. Bruxelles, 1901. XV+589. Nagy 8-r.) mindjárt az első kötetben egy minket közelebbről érdeklő rész található. És ez a Mátyás király könyvtárából fenmaradt emlékek legnevezetesebbikének: a ragyogó pompájú ú. n. brüsszeli Korvin-missalének szakszerű könyvtári leírása. Azt hisszük, e leírás szó szerint való közlésével szolgálatot teszünk mindazoknak, a kik a magyarországi renaissance e világhírű emléke iránt egy vagy más szempontból érdeklődnek.

449. (9008.) — MISSEL, de Mathias Corvin, roi de Hongrie.

1. (F. 1—6^v). Calendrier. A noter les fêtes: 4 février, *S. Giribertus confessor*; 25 mai, *translatio S. Francisci*; 4 octobre, *S. Franciscus confessor* (en lettres rouges).

2. (F. 7^v—8^v). Prestations de serment. *RoMano CaesarI, hIspanIae regI DUCI patrIqUE brabantIae | CaroLo seXto beLgarUM praesIDIo | strenUo ChrIstIanIsMI VInDICI | statUs proCeres popULUs fIDElItate M | UnDeCIMA oCtoBrIs VoVent | (1717), summa potestate excellentissimus atque illustrissimus dominus D. S. R. J. Marchio de Prié, etc., eiusdem sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis generalem gubernationem ministrans iuramentum solemniter praestitit. P. G. E. Francquen.*¹ — *Super his evangeliiis serenissimus Princeps Carolus Lotharingiae supremus*

¹ Conservateur de la bibliothèque de Bourgogne, 1706—1742.

Belgii Gubernator, summa potestate munitus suae sacrae Maiestatis, Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae reginae, iuramentum solemniter praestitit Bruxellis die inaugurationis 20 aprilis 1774. Le Baron de Lados.¹ — Super his evangeliiis seu missali Albertus et Isabella Belgarum Principes suum iuramentum solemniter fecerent 1559. A. Miraeus.² — Super his evangeliiis seu missali Marchio de Bedmar, Praefectus Belgii summa potestate Philippii (sic!) quinte (sic!) suum iuramentum solemniter fecit. Bruxellis 21. february 1702. N. de Brouhoven.³ — Super his evangeliiis, regius et serenissimus Albertus Casimirus Saxoniae Princeps, Dux a Tesschen, Mariae Christinae Austriae Archiducissae nuptus Belgii Gubernatores, summa potestate munitus suae sacrae Caesareae Maiestatis Josephi II. Imperatoris, Hungariae, Bohemiae, Gallitiae et Lodomeriae Regis etc., iuramentum solemniter praestitit Bruxellis die inaugurationis 17. iulii 1781. Le baron de Beelen Bertholff.⁴

3. (F. 8^v—285.) Propre du temps depuis le premier dimanche de l'Avent jusqu'au vingt-cinquième dimanche après la Pentecôte, avec intercalation (f. 194—212) des préfaces et du canon.

4. (F. 286—356^v.) Propre des saints depuis S. Saturnin (29 novembre) jusqu'à Ste Catherine.

5. (F. 357—395.) Commun des saints, suivi de la dédicace.

6. (F. 395—430^v.) Messes votives et bénédictions diverses.

Parchemin : 430 feuillets : 0^m400 × 0^m285 ; fin du XVe siècle (1485—1487) ; deux colonnes ; notation guidonienne sur trois lignes bleues ; initiales historiées et à personnages ; encadrements fleurons richement ornés ; somptueuses miniatures de style italien ; f. 8°, miniature paginale ; frontispice orné, camées, bas-reliefs ; en médaillons, les portraits de Mathias Corvin et de sa femme Béatrice ; f. 9, le prophète David, en médaillons, des scènes de la vie de la Vierge ; f. 23, mystères de la nativité du Christ ; f. 24^v, la naissance du Christ ; f. 26, le martyr de S. Étienne ; f. 27^v, S. Jean l'évangéliste ; f. 28^v, le massacre des Innocents ; f. 30, le martyr de S. Thomas de Cantorbéry ; f. 32, S. Silvestre ; f. 32^v, la circoncision ; f. 34, l'adoration des mages ; f. 205^v, miniature paginale, le Christ en croix, en médaillons, divers mystères de la vie du Christ ; f. 206, le jugement dernier, résurrection du Christ et autres mystères de sa vie glorieuse ; f. 212, la résurrection du Christ ; f. 230, l'ascension ; f. 236, la descente du Saint-Esprit ; f. 247, la Sainte Trinité ; f. 249, représentation symbolique du Saint-Sacrement ; f. 286, vocation des apôtres Pierre et André ; f. 287^v, l'apôtre S. André ; f. 288^v, SS. Nicolas, Joachim et Anne ; f. 289^v, Ste Lucie ; f. 290, S. Thomas l'apôtre ; f. 298^v, la circoncision ; f. 301, S. Pierre apôtre ; f. 302, S. Mathias ; f. 304^v, l'Annonciation ; f. 307, SS. Philippe et Jacques ; f. 308, l'invention de la Sainte Croix ; f. 310^v, SS. Nérée, Achillée et Pancrace ; f. 313, S. Barnabé ; f. 317^v, la nativité de S. Jean-Baptiste ; f. 321^v, SS. Pierre et Paul apôtres ; f. 328, S. Jaques

¹ Conservateur de la bibliothèque de Bourgogne, 1742—1754.

² Bibliothécaire des archiducs Cf. *Catalogue des manuscrits de la bibliothèque royale des ducs de Bourgogne*, t. I. 1842. p. CXXXVII—CXXXIX.

³ Nicolas de Brouhoven trésorier des finances à Bruxelles.

⁴ Frédéric-Eugène-François, baron de Beelen de Bertholff, secrétaire de S. M. I. en Brabant (1760), greffier du conseil des domaines et finances.

apôtre; f. 329^v, S. Pierre ès liens; f. 333^v, S. Laurent; f. 336, l'assomption; f. 338, S. Barthélemi; f. 338^v, S. Augustin; f. 339, la décollation de S. Jean-Baptiste; f. 341, la nativité de la Vierge; f. 344, le Christ en croix; f. 345^v, S. Matthieu; f. 347, S. Michel; f. 348^v, S. François d'Assise; f. 350^v, S. Luc; f. 351^v, SS. Simon et Jude; f. 353, le Christ et les saints; f. 357, la glorification du Christ au ciël; dans les médaillons, figures de divers saints; f. 359^v, groupe d'apôtres; ff. 363^v, 368, 369^v, 370, 370^v, 379^v, 386^v, 388, de martyrs, de confesseurs et de vierges; f. 393, les cérémonies de la dédicace; f. 395, la Sainte Trinité; f. 396, la descente du Saint-Esprit; f. 397^v, le Christ portant le croix; ff. 398, 398^v, 399^v, la Vierge; f. 414, un portrait d'empereur; f. 411^v, deux médaillons représentant Mathias Corvin et sa femme Béatrice, avec les inscriptions suivantes en exergue: *Mathias Corvinus rex Hunga.* || *Beatrix de Arago, regina;* f. 417, la représentation de la mort. Vers le bas du frontispice, f. 8^v, on lit: *Actavantes de Actavantibus hoc opus illuminavit Ao Di M. CCCC. LXXXV*, et au bas du f. 206: *Actum Florentiae Ao Di M. CCCC. LXXXVII*. Au haut du frontispice des ff. 8^v et 411 se trouvent les armoiries de Mathias Corvin, roi de Hongrie; ces mêmes armoiries étaient primitivement reproduites au bas des ff. 8^v, 9, 10^v, 21^v, 34, 205^v, 206, 212, 230^v, 236, 247, 249^v, 286, 357; mais on les a recouvertes d'un écusson en parchemin portant des armoiries soit de Charles-Quint,¹ soit de Philippe II, roi d'Espagne.² Aux ff. 9, 34, 266, 288^v, 304^v, 317^v, 350^v, 357, le briquet du collier de la Toison d'or, avec la devise TMTTQ — AP. F. 340^v, l'estampille rouge de la bibliothèque nationale de Paris. Ce précieux manuscrit a été exécuté pour Mathias Corvin, roi de Hongrie, grand ami et protecteur des arts et des lettres. D'après la tradition, il fut apporté aux Pays-Bas par Marie d'Autriche soeur de Charles-Quint et douairière du roi Louis de Hongrie, un des successeurs de Mathias Corvin. Il servit jusqu'à la fin du XVIII. siècle à la prestation de serment des gouverneurs généraux des Pays-Bas. Reliure moderne, maroquin rouge estampé, clous et fermoirs en argent; dorure sur tranche.³

¹ VREDIUS, *Sigilla comitum Flandriae*, 1639, pp. 163, 190.

² *Ibid.*, pp. 202, 207, 219.

³ Voir, au sujet de ce volume qui a été fréquemment décrit et étudié: CHEVALIER, *Notice d'un manuscrit rare et précieux conservé à la bibliothèque royale de Bourgogne à Bruxelles, intitulé Missale Romanum*, dans MEMOIRES DE L'ACADEMIE IMPERIALE ET ROYALE DES SCIENCES ET BELLES-LETTRES DE BRUXELLES, 1783 t. IV. p. 491—502; F. FROCHEUR, *Notice sur la bibliothèque de Bourgogne à Bruxelles*, dans MESSAGER DES SCIENCES HISTORIQUES DE BELGIQUE, 1839, p. 329, 31.; EUG. MÜNTZ, *Le Missel de Mathias Corvin à la Bibliothèque royale de Bruxelles*, dans GAZETTE ARCHÉOLOGIQUE, p. 116—20; JOH. CSONTOSI, *Bildnisse des Königs Mathias Corvinus und der Königin Beatrix in den Corvin-Codexen*, Budapest, 1890. pp. 5—7, 12—13.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1904. évi június 1-től augusztus 31-ig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Békés:

*Véver Oszkár.

Budapest:

Andai Gyula. VI. Szondy-u. 11.

Ausländer Lajos. VI. Eötvös-u. 47.

Bauer Ferdinánd. VII. Csömöri-út 28.

Bruh Ferenczné, sz. Weiner Berta.

VI. Nagymező-u. 5.

Csicsáky János. VIII. Tavaszmező-

utca 10. (áthelyezés).

Dann Jenő (Üzletvezető: Spatz Béla).

II. Zsigmond-u. 13.

Fleischmann Simon. VII. Rotten-

biller-u. 66.

*Klősz György és fia.

*Lipinszky és társa. VIII. Nap-u. 19.

(Előbb Jutasi Ödön és Lipinszky

Lipót.)

Lusztig Mór. VII. Kertész-u. 35.

Mermelstein Fülöp. VII. Wesselényi-

utca 11.

Munk Lipót V. Árpád-u. 12.

Seidner Emil. VII. Vörösmarty-u. 19/b.

Székely Arthur VIII. Mária-u. 11.

**Sztűsz Dávid. IV. Zöldfa-u. 43.

**Wesselényi Géza. II. Zsigmond-u. 9.

Deés:

Pollák Vilmos.

Gödöllő:

*»Erzsébet« kny.

Hátszeg:

Mester János.

Hódmezővásárhely:

Grossmann Benedek utóda.

Dura Lajos.

**Lévay Fülöp.

**Grossmann Benedekné.

Keszthely:

*Mérey Ignác.

Korpona:

Ruzsinák Antal (előbb Joerges Á.

özv. és fia).

Nagybecskerek:

Szöllőssy Károly.

**Gresits Szvetozár és Szöllőssy

Károly.

Nagyvárad:

*Sebő Imre.

Pozsony:

Nasch Jakab.

Hauser Samu.

Mandel Győző.

Szentes:

*»Alföldi Ellenzék« kny.

Szenttamás:

Marinkov Szvetozár.